

# ROMLÓ ÜZLETI HELYZET, PESSZIMISTÁBB VÁRAKOZÁSOK

Az MKIK GVI 2019. októberi vállalati  
konjunktúrafelvételének  
eredményei

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI                      Institute for Economic and Enterprise Research  
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A kutatásában részt vett munkatársak:

Területi kamarák munkatársai

MKIK GVI:

Csányi Veronika, elemző – makroadatok, külföldi konjunktúramutatók

Horváth Ágoston, elemző – adatbázis, elemzés, grafikonok

Nábelek Fruzsina, elemző – online rögzítőfelület

Orbán Júlia, munkatárs – adatrögzítés

Révész Erika, irodavezető – kutatásszervezés, adatrögzítés

Makó Ágnes, PhD, kutatásvezető –  
ügyvezető igazgató, MKIK GVI

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet  
Budapest

A kézirat lezárva: 2019. november 12.

Cím: MKIK GVI  
1054 Budapest, Szabadság tér 7.  
Tel: 235-05-84  
e-mail: [gvi@gvi.hu](mailto:gvi@gvi.hu)  
Internet: <http://www.gvi.hu>

# Tartalom

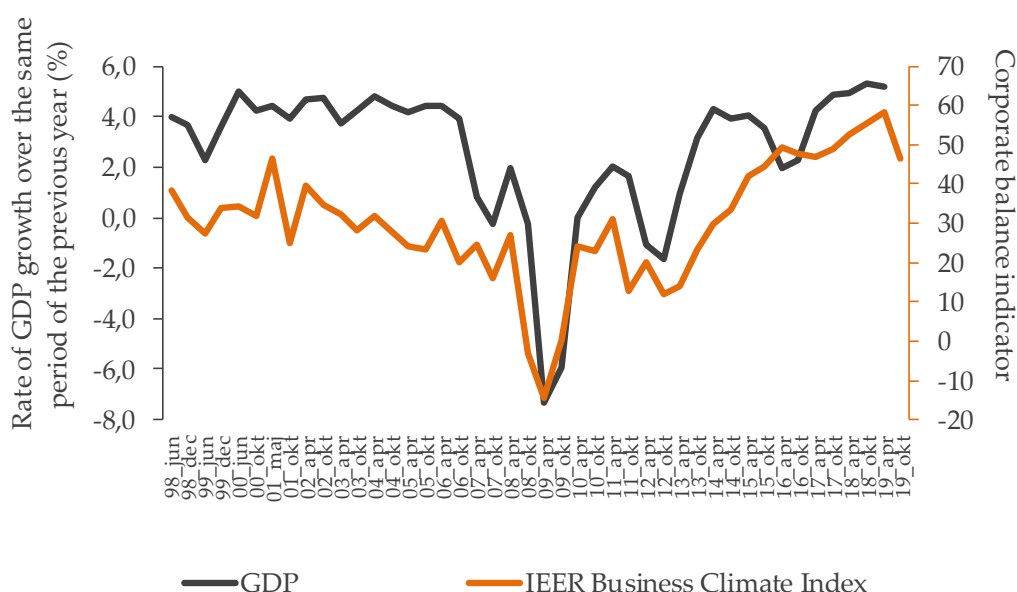
Tartalom.....	3
Summary.....	4
Összefoglaló .....	5
1. Gazdasági környezet.....	6
2. GVI konjunktúramutatók.....	11
3. Üzleti helyzet és várakozások.....	20
4. Munkaerőkereslet.....	22
Melléklet .....	23

## Summary

The latest wave of the IEER Business Climate Survey is based on the responses of 2,268 enterprises. According to the results the IEER Business Climate Index decreased to +46 points in October 2019 from +58 points in April 2019. The value of the Uncertainty Index has increased by eight points (October 2019: 44 points).

According to the currently available GDP data, it can be concluded that in the first half of 2019 the gross domestic product of Hungary has increased (5.2%).

Figure 1: GDP and the IEER Business Climate Index



	Apr. 2018	Oct. 2018	Apr. 2019	Oct. 2019
GDP	5.0	5.3	5.2	
IEER Business Climate Index	52.6	55.5	58.2	46.5

Source: HCSO, IEER 2019

Notes: GDP data – seasonally and calendar-adjusted, balanced data reported six-month growth rates (the same period of the previous year = 0)

GDP: left axis

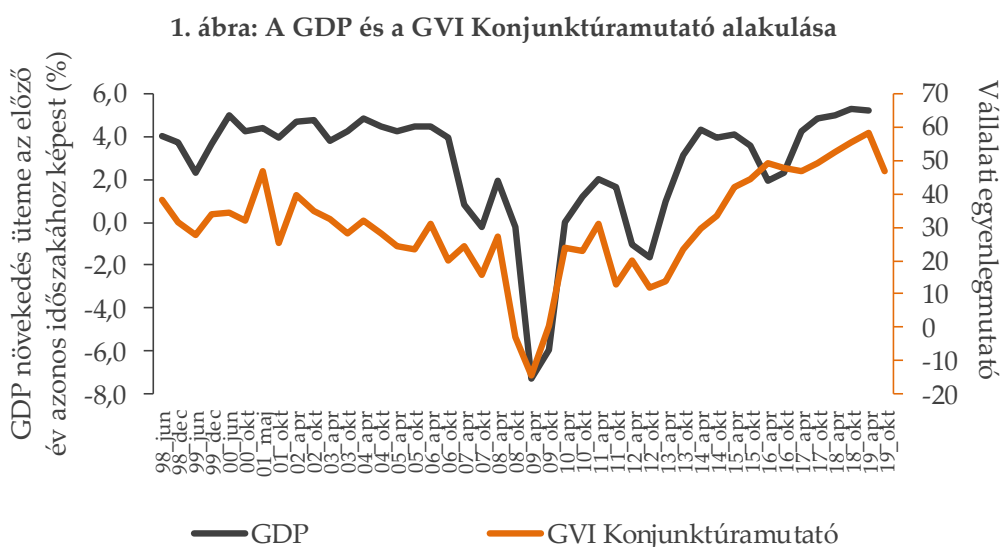
IEER Business Climate Index: right axis

## Összefoglaló

A GVI legfrissebb vállalati konjunktúravizsgálata 2268 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az eredmények szerint a Konjunktúramutató értéke 2019 októberében 46 ponton áll. Ez az érték 2015 októberére óta a legalacsonyabb.

Tehát a vállalkozások a múlt félévhez képest lényegesen kedvezőtlenebben ítélik meg az üzleti klímát, a 2017 októberére óta tartó javuló tendencia megtört. Ez annak köszönhető, hogy a jövőbeni üzleti helyzetre, a beruházásokra, valamint a megrendelésekre vonatkozó várakozások egyaránt pesszimistábbá váltak az elmúlt fél év során. A kilátások legnagyobb mértékű visszaesése a várható üzleti helyzetre vonatkozóan tapasztalható.

A bizonytalansági mutató értéke nyolc ponttal emelkedett áprilishoz képest, jelenleg 44 ponton áll. Ez arra utal, hogy a magyar vállalkozások helyzetértékelése kevésbé egyöntetűvé vált a legutóbbi adatfelvételhez viszonyítva.



	2018. ápr.	2018. okt.	2019. ápr.	2019. okt.
GDP	5,0	5,3	5,2	
GVI Konjunktúramutató	52,6	55,5	58,2	46,5

*Forrás: KSH, GVI 2019*

*Megjegyzés: GDP adatok – szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatokból számolt, féléves növekedési ütemek, előző év azonos időszaka = 0*

*GDP bal oldali tengely*

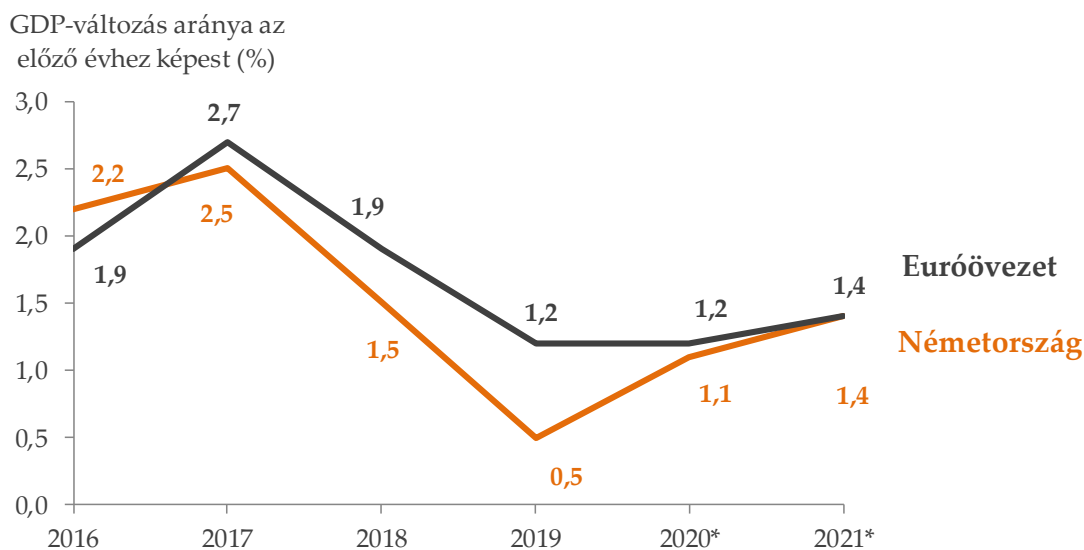
*GVI Konjunktúramutató: jobb oldali tengely*

# 1. Gazdasági környezet

## 1.1. Nemzetközi gazdasági környezet

Németország gazdasági teljesítménye jelentős hatással van a magyar cégek üzleti klímájára. A müncheni Ifo intézet előrejelzései szerint a német GDP növekedési üteme 1,1% lesz 2020-ban, az euróövezet pedig 1,2%. 2021-ben Németország és az euróövezet esetében egyaránt 1,4%-os növekedési ütemet várnak (lásd 1.1. ábra).

1.1. ábra: Németország és az euróövezet GDP-jének alakulása



Forrás: CESifo 2019

Megjegyzés: A csillaggal jelölt évek az Ifo becsléseit mutatják.

Az ábrán megjelenített adatok letölthetőek az alábbi linken:

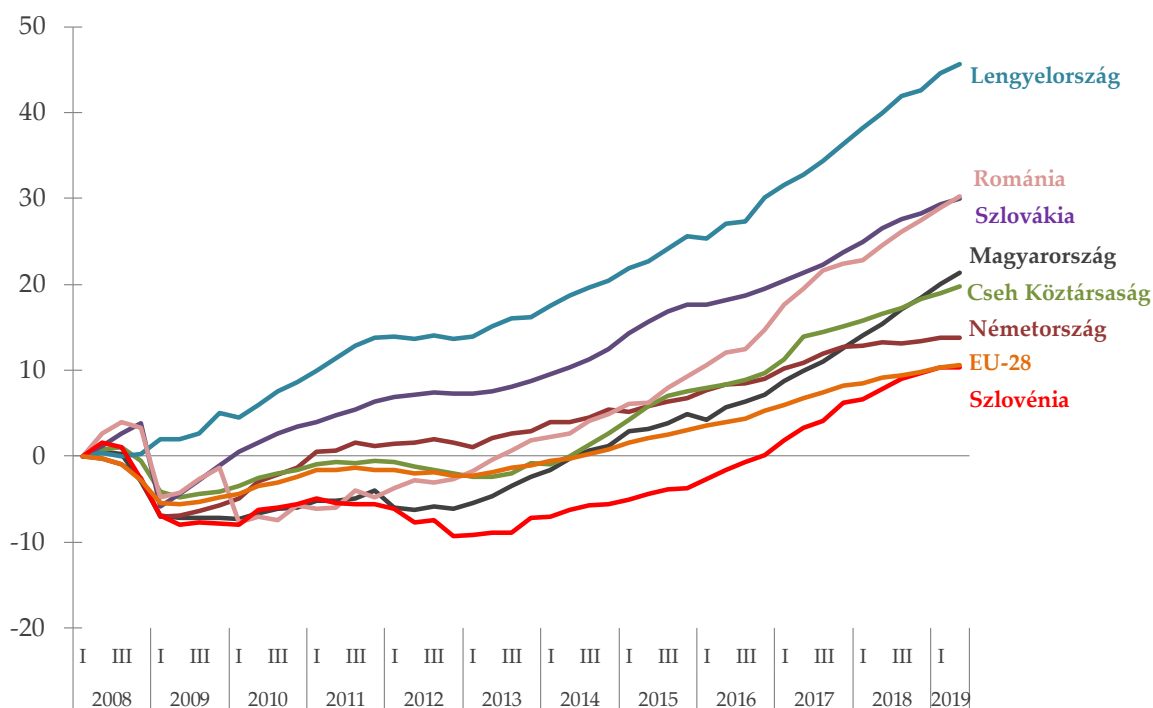
<https://www.ifo.de/en/node/46044>

## 1.2. Hazai gazdasági környezet

A magyar gazdaság válságból való kilábalásának adatai arra mutatnak, hogy Magyarországon a GDP sokkal később érte el a válság előtti szintet, mint Szlovákia, Csehország, Románia, illetve Németország esetében (1.1. ábra). A másik fontos megfigyelés, ami az ábráról leolvasható, hogy miközben 2019. II. negyedévében Magyarországon a GDP csupán 21%-kal magasabb szinten állt a válság előtti (2008. I. negyedév) helyzethez képest, addig Lengyelországban ez az adat 46%, Szlovákiában és Romániában pedig egyaránt 30%. Ezen időszak alatt tehát a lengyel, a szlovák és a román GDP növekedési üteme is magasabb volt a magyarénál.

1.2. ábra: Hol tartunk a válsághoz viszonyítva? A GDP változása a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 – 2019 q2)

GDP-változás aránya  
2008-hoz képest (%)

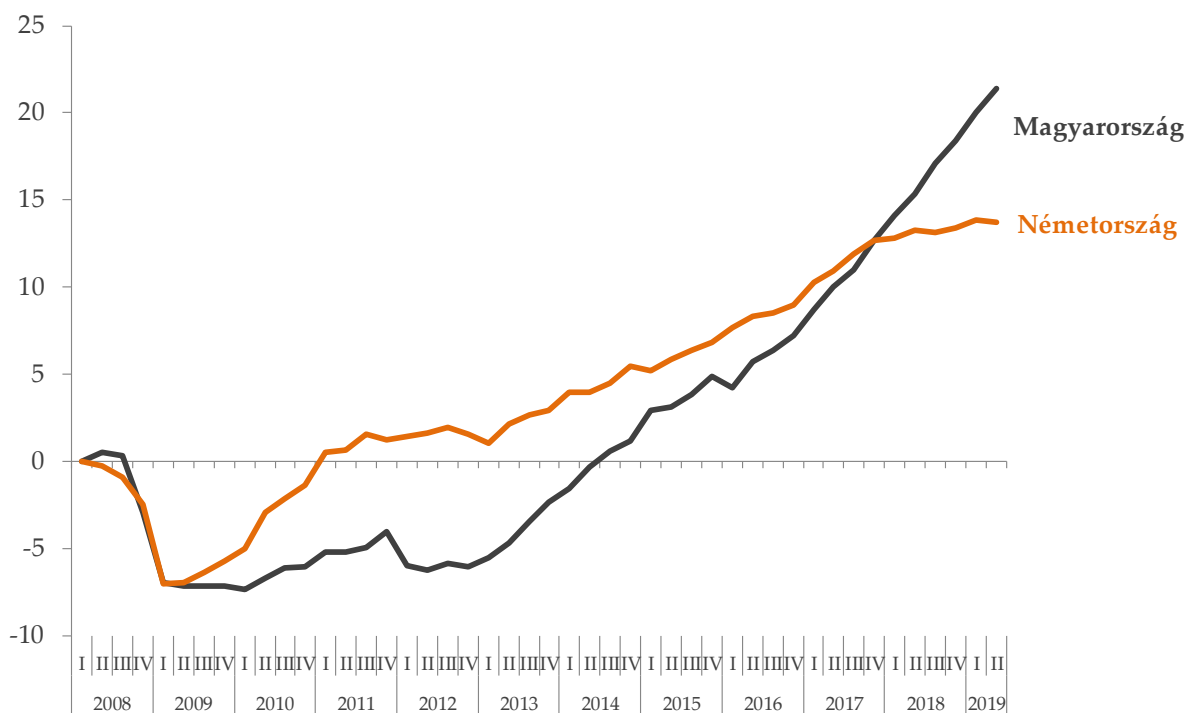


Forrás: GVI, saját számítás KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

A magyar gazdaság a válságból csak lassan tudott kilábalni: a német gazdaság már 2011 első negyedévében elérte a válság előtti szintet, míg ez a magyar gazdaságnak csak 2014 harmadik negyedévében sikerült. A magyar és a német gazdaság növekedési üteme közötti különbség 2016 első negyedéve és 2017 negyedik negyedéve között megszűnt, a 2018-as és 2019-es adatok alapján pedig jelenleg a magyar gazdaság növekedési üteme egyre nagyobb mértékben megelőzi a német gazdaságét (lásd az 1.3. ábrát).

### 1.3. ábra: Hol tart Németország és Magyarország a válsághoz viszonyítva? 2008–2019

GDP-változás aránya  
2008-hoz képest (%)



Forrás: GVI, saját számítás KSH és Destatis adatok alapján

Forrás: GVI 2019

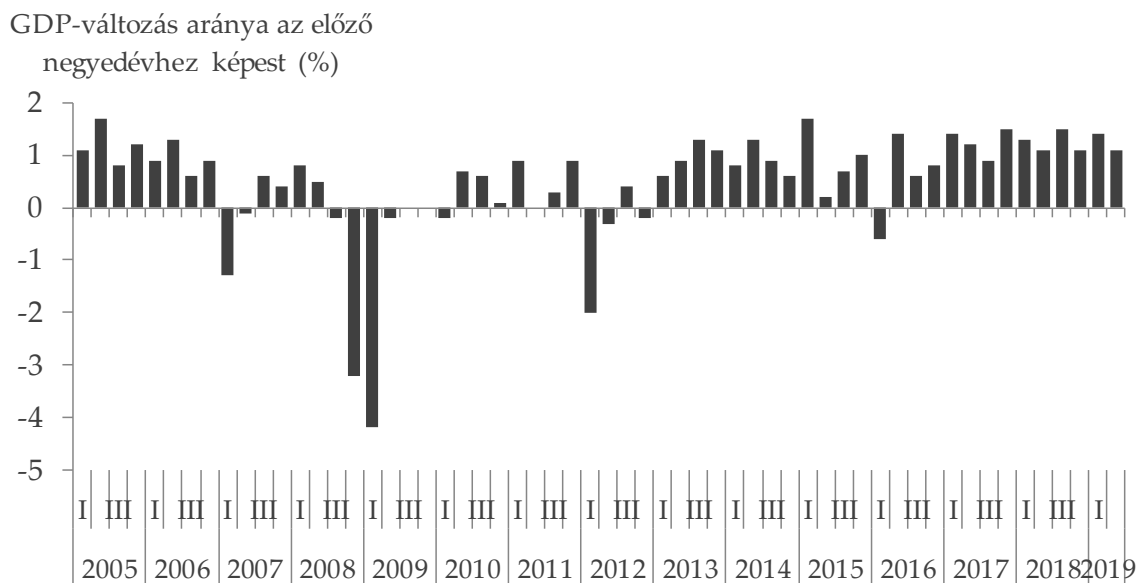
Megjegyzés: a grafikonok a GDP növekedés kumulált értékeit mutatják a 2008 első negyedévi értékhez képest.



A világgazdasági válság második hulláma 2012-ben érte el Magyarországot (lásd az 1.4. ábrát), majd a GDP visszaesése 2013-ban emelkedésbe fordult.

Az ipari termelés volumene 2019 augusztusában 1%-os csökkenést mutatott az előző havi adathoz képest, miközben az előző év azonos időszakának szintjével megegyezett (lásd az 1.5. és az 1.6. ábrákat).

**1.4. ábra: A GDP szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott volumenindexe, 2005–2019, negyedéves adatok**



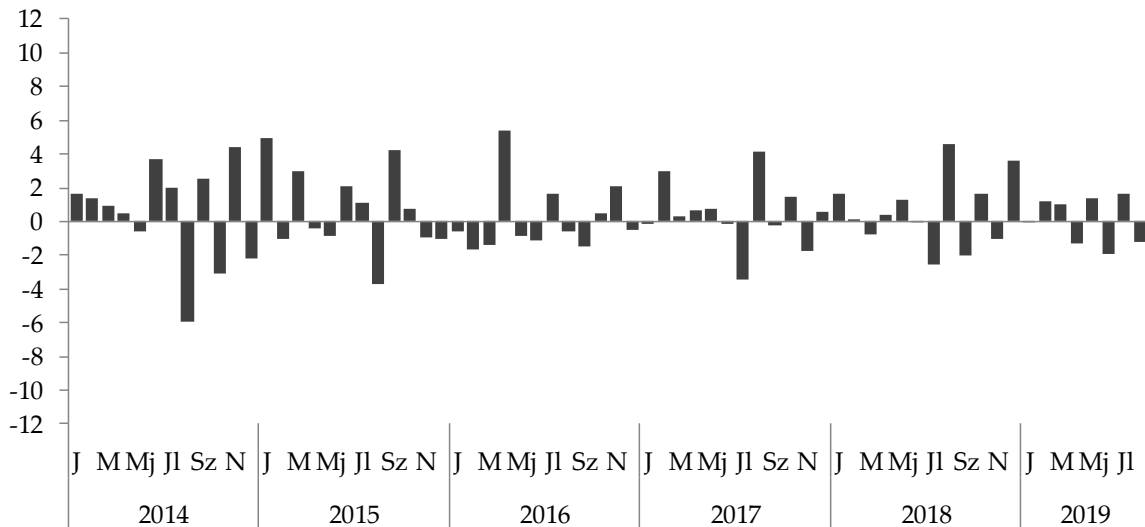
Forrás: KSH 2019

Megjegyzés: Az ábrán megjelenített adatok letölthetők az alábbi linken:

[https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_evkozi/e\\_qpt001.html](https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qpt001.html)

**1.5. ábra: Az ipari termelés szezonálisan és munkanappal kiigazított volumenindexe (előző hónap = 0,0%), 2014–2019, havi adatok**

Az ipari termelés volumenindexének változása az előző hónaphoz képest (%)



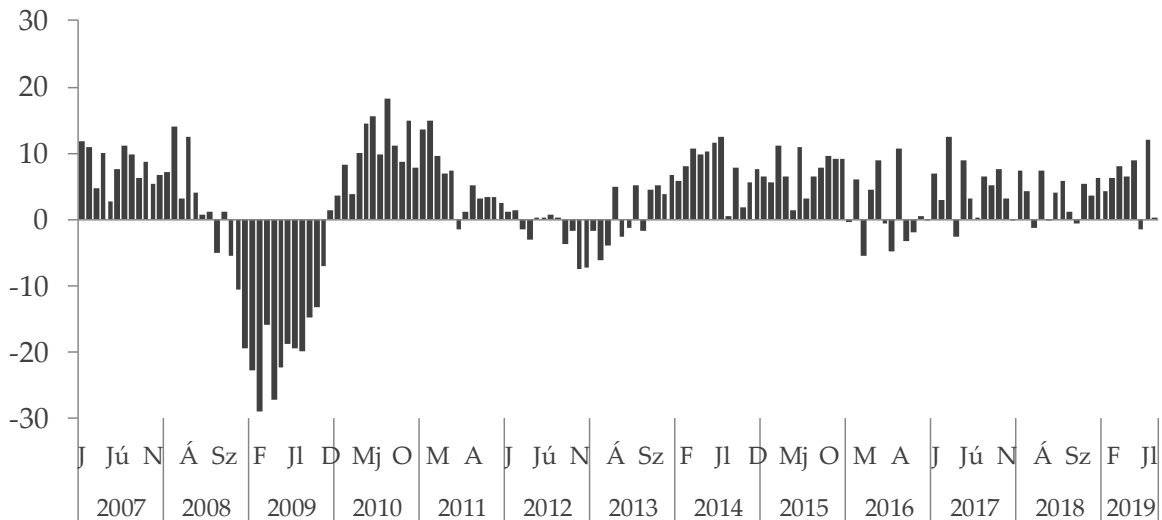
Forrás: KSH 2019

Megjegyzés: Az ábrán megjelenített adatok letölthetők az alábbi linken:

[http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_evkozi/e\\_oia029.html](http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_oia029.html)

**1.6. ábra: Az ipari termelés volumenindexe (előző év azonos időszaka = 0,0%), 2007–2019, havi adatok**

Ipari termelés volumenindexének változása az előző év azonos időszakához képest (%)



Forrás: KSH 2019

Megjegyzés: Az ábrán megjelenített adatok letölthetők az alábbi linken:

[http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_evkozi/e\\_oia002.html](http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_oia002.html)

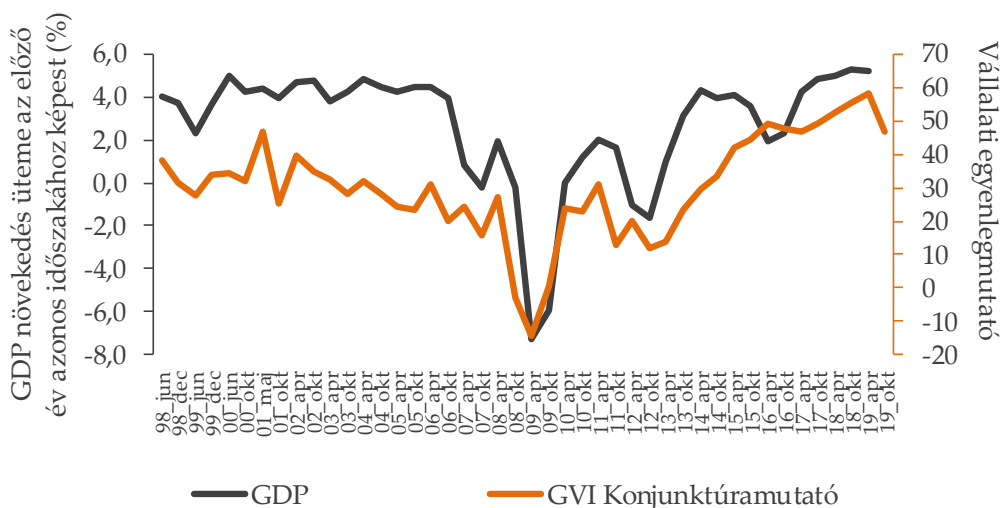
## 2. GVI konjunktúramutató

2019 októberében negyvennegyedik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) vállalati konjunktúravizsgálatára, amely Magyarországon a legnagyobb – legtöbb cégre kiterjedő – vállalati konjunktúravizsgálat. A jelenlegi adatfelvétel 2268 cég vezetőjének válaszain alapul, és a vállalkozások üzleti helyzetéről, valamint rövid távú üzleti várakozásairól tájékoztat. Az alábbi elemzés a legfrissebb adatfelvétel eredményeit összegzi úgy, hogy a válaszoló vállalatok mintája reprezentatívnak tekinthető a GDP-hez való hozzájárulás szempontjából, a régió és a foglalkoztatottak száma szerint.

### 2.1. Konjunktúramutató és Bizonytalansági mutató

A GVI Konjunktúramutató az áprilisi +58 pontról +46 pontra csökkent. Ez az érték 2015 októbere óta a legalacsonyabb. A Bizonytalansági mutató értéke nyolc ponttal nőtt, így 44 ponton áll. Ez utóbbi arra utal, hogy a korábbiakhoz képest kevésbé egyöntetűvé vált a vállalkozások helyzetértékelése.

2.1. ábra: A GVI Konjunktúramutató alakulása

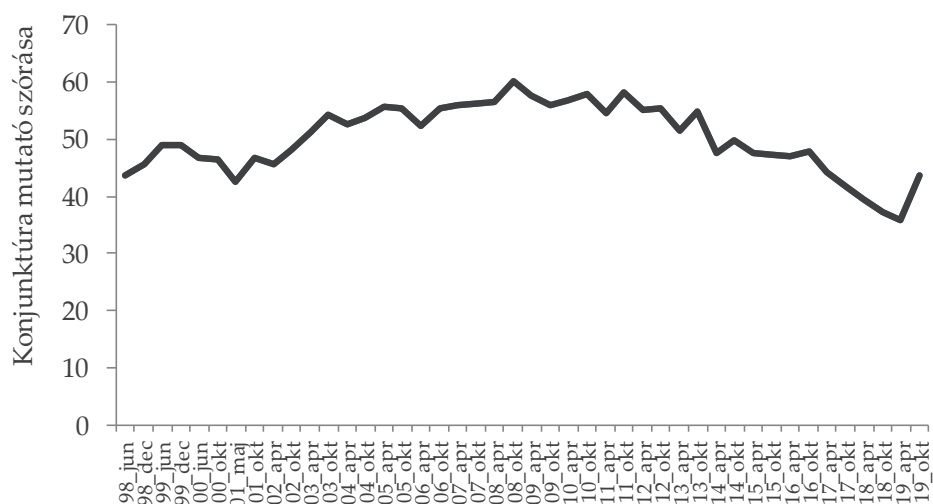


	2018. ápr.	2018. okt.	2019. ápr.	2019. okt.
GDP	5,0	5,3	5,2	
GVI Konjunktúramutató	52,6	55,5	58,2	46,5

Forrás: GVI 2019

*Megjegyzés:* Az ábrán látható érték százaskálára vetített aggregált egyenlegmutató (számításának módszerét a Melléklet tartalmazza). Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

2.2. ábra: A GVI Bizonytalansági mutató alakulása



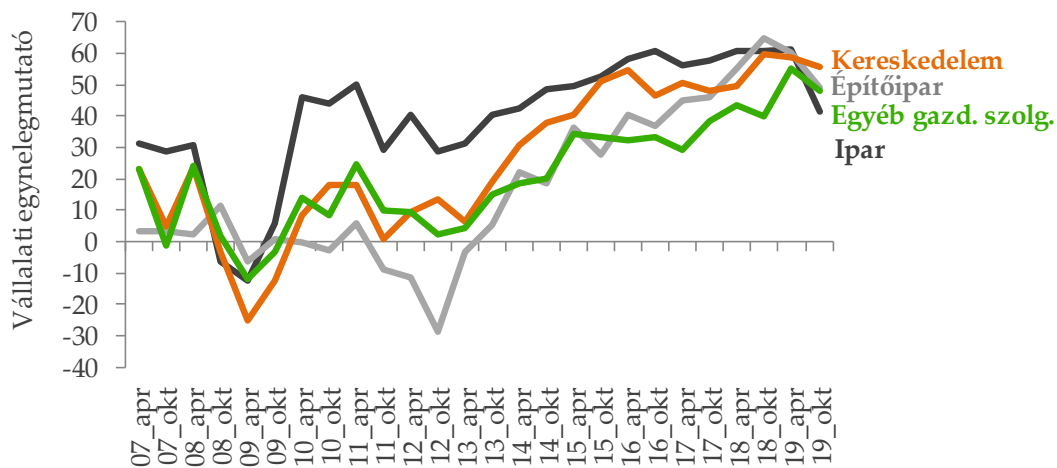
*Forrás: GVI 2019*

*Megjegyzés: Az ábrán látható érték a Konjunktúramutató szórása (számításának módszerét a Melléklet tartalmazza).*

	2018. ápr.	2018. okt.	2019. ápr.	2019. okt.
GVI Bizonytalansági Mutató	39,4	37,1	36,0	43,6

A Konjunktúramutató értéke a kereskedelmi (+56 pont) vállalkozások esetében a legmagasabb, az építőipari cégek körében 49 ponton, az egyéb gazdasági szolgáltatások esetében 48 ponton, míg a feldolgozóipari vállalatok körében 42 ponton áll. A legjelentősebb elmozdulás az előző félévhez képest a feldolgozóiparban következett be, ahol 19 ponttal csökkent a mutató értéke áprilishoz képest. Az építőipari cégek körében 11, a szolgáltatások esetében 7, míg a kereskedelmi vállalatok között 3 pontos visszaesés tapasztalható áprilishoz viszonyítva.

2.3. ábra: A GVI Konjunktúramutató gazdasági ág szerint

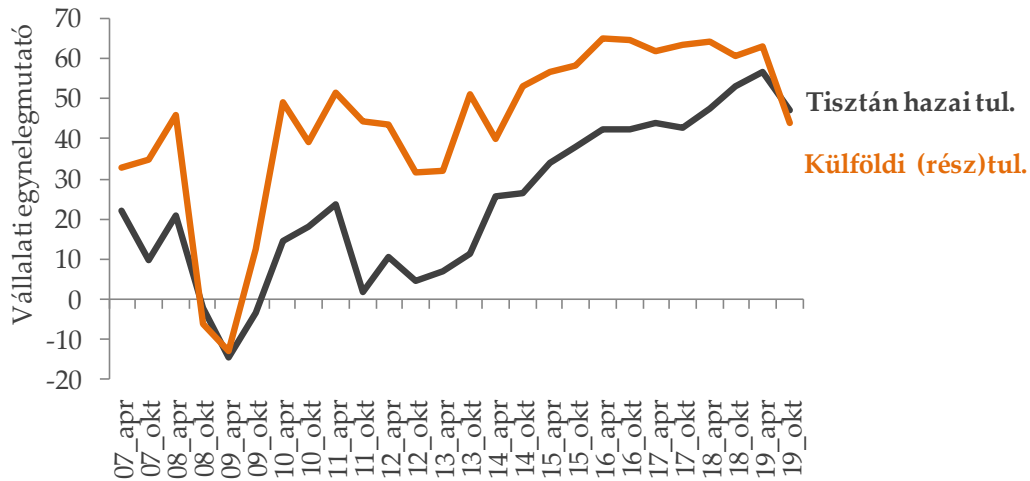


Forrás: GVI 2019

*Megjegyzés:* Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A cégeket tulajdonszerkezetük alapján vizsgálva azt láthatjuk, hogy a Konjunktúramutató értéke a tisztán hazai tulajdonban (+47 pont) álló vállalkozások körében magasabb a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégekhez képest (+44 pont). Az előző félévhez képest a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek esetében 19 ponttal, a tisztán hazai tulajdonú vállalkozások körében pedig 10 ponttal csökkent a Konjunktúramutató értéke.

2.4. ábra: A GVI Konjunktúramutató tulajdonszerkezet szerint

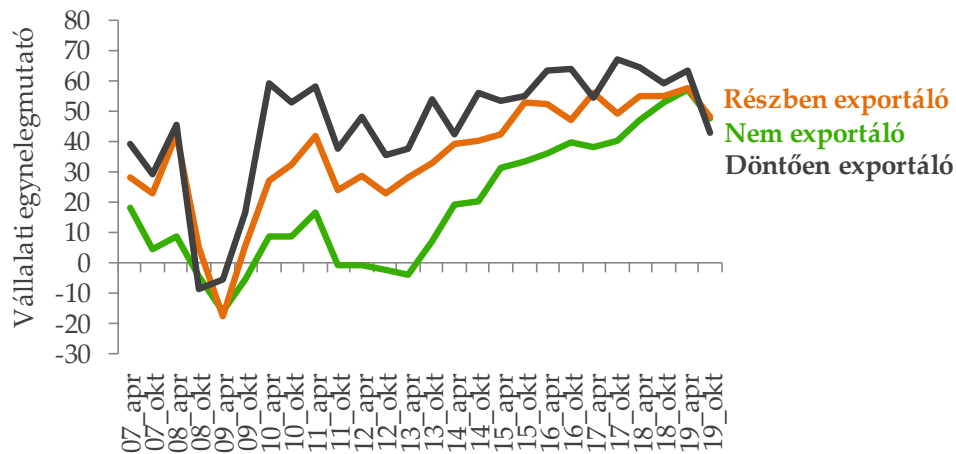


Forrás: GVI 2019

*Megjegyzés:* Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Exporttevékenység szerint a nem exportáló és a részben exportáló cégek között magasabb a Konjunktúramutató értéke (+48–48 pont), mint a döntően exportálók esetében +43 pont. A döntően exportáló cégek kategóriájában 20 ponttal, a nem exportáló és a részben exportáló cégek esetében pedig egyaránt 9 ponttal csökkent a mutató értéke az előző félévhez képest.

2.5. ábra: A GVI Konjunktúramutató exporttevékenység szerint

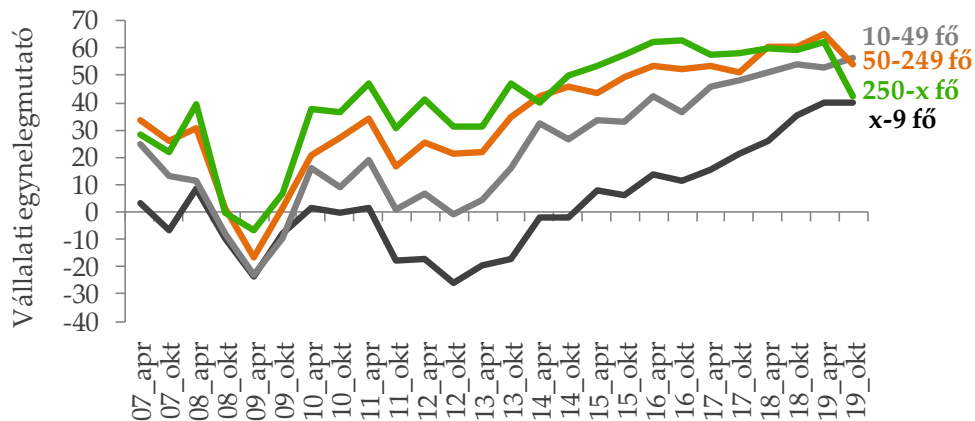


Forrás: GVI 2019

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A cégméret szerinti elemzés azt mutatja, hogy a nagyobb vállalatok várakozásai jelentősen romlottak, míg a kisebb cégek álláspontja lényegében változatlan maradt áprilishoz viszonyítva. A Konjunktúramutató értéke a 9 főnél kisebb vállalatok körében +40 pont, a 10–49 fős kategóriában +56 pont, az 50–249 fős csoportban +54 pont, a legnagyobb, 250 főnél nagyobb létszámmal működő cégek esetében pedig +42 pont. A legnagyobb vállalatok körében az elmúlt fél év során 20, az 50–249 fős cégek esetében pedig 11 pontos visszaesés tapasztalható, a 10–49 fős kategóriában viszont 3 ponttal emelkedett a Konjunktúramutató értéke áprilishoz képest, míg a 10 fő alatti vállalkozások esetében nem történt változás.

2.6. ábra: A GVI Konjunktúramutató létszámkategória szerint



Forrás: GVI 2019

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató  $-100$  és  $+100$  közötti értékeket vehet fel.  $-100$ -at akkor, ha minden cég negatívan és  $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A kedvező üzleti klíma romlását leginkább a külföldi (rész)tulajdonban lévő, a döntően exportáló, illetve az 50 főnél nagyobb méretű cégek jelzik – e cégek üzleti várakozásai jelentősen pesszimistábbá váltak. Ágazat szerint leginkább a feldolgozóipari cégek várakozásai romlottak 2019 áprilisához képest, ugyanakkor az építőiparban, a kereskedelemben, valamint az egyéb szolgáltatások területén tevékenykedő cégek körében szintén a Konjunktúramutató csökkenése tapasztalható.



## 2.2. A Konjunktúramutató komponensei, illetve az üzleti klíma egyéb indikátorai

A GVI Konjunktúramutató négy komponensből áll:

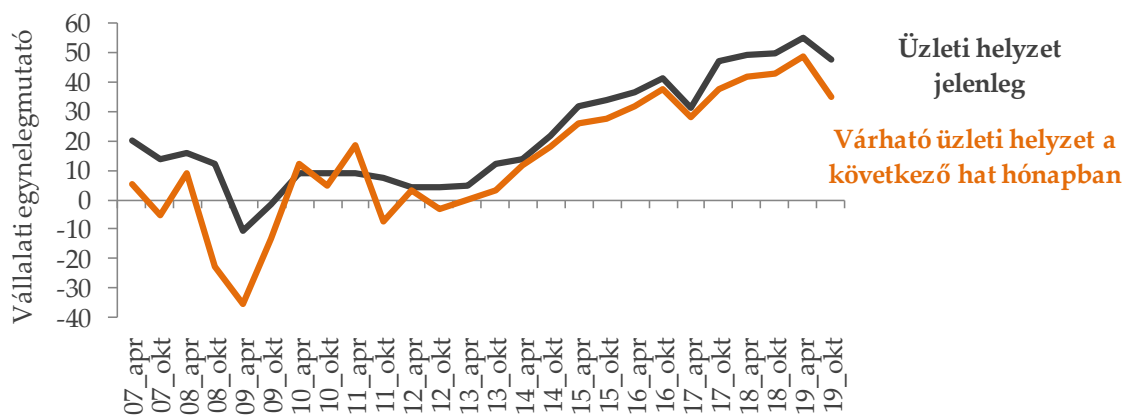
- várható üzleti helyzet a következő hat hónapban
- megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban
- gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban
- építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban (a mutató számításának és a komponensek leírásának részletei a Mellékletben olvashatóak).

Mindezek mellett az adatfelvétel során az üzleti klíma további lényeges indikátorait is felmértük (pl. munkaerőkereslet, termelési szint).

**Az almutatók esetében az állapítható meg, hogy a vállalkozások vezetői rendre pesszimistábban ítélik meg cégük üzleti helyzetét és kilátásait, valamint jelenlegi és várható jövedelmezőségét, mint az előző félévben. A megrendelések, illetve a beruházások várható alakulása kapcsán jelzett vélemények szintén negatívabbak a 2019. áprilisi szintnél.**

Októberben mind a jelenlegi, mind a várható üzleti helyzetet negatívabban ítélik meg a vállalkozások, mint az előző félévben. A jelenlegi üzleti helyzet mutatója 7, a várható üzleti helyzeté pedig 14 ponttal romlott 2019 áprilisához képest, a jelenlegi üzleti helyzet mutatója így most 48 ponton áll, a várható üzleti helyzeté pedig 35 ponton.

2.7. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Üzleti helyzet

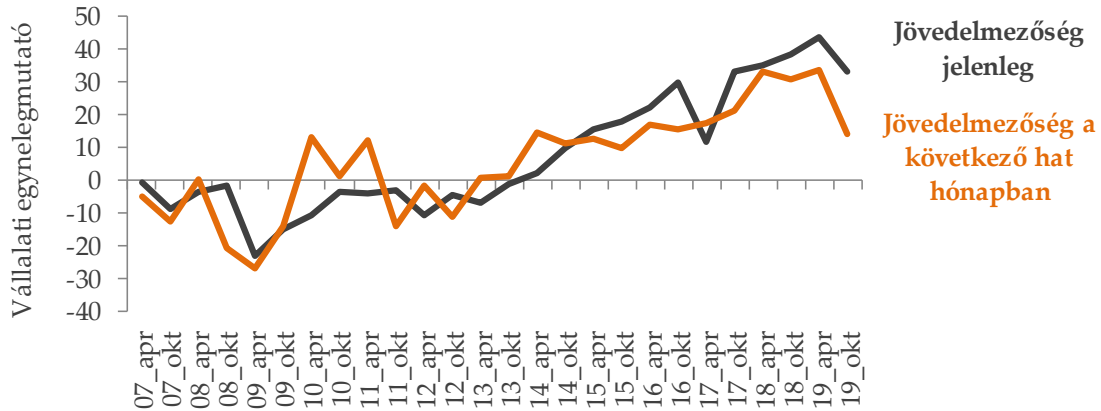


Forrás: GVI 2019

**Megjegyzés:** Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan itéli meg a helyzetét.

A jövedelmezőségi helyzet szintén jelentősen romlott az áprilisi eredményekhez képest: a jelenlegi jövedelmezőség 44 pontról 33 pontra esett vissza, míg a várható jövedelmezőség nagyobb mértékben, 20 ponttal csökkent, így 14 ponton áll októberben.

2.8. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Jövedelmezőségi helyzet

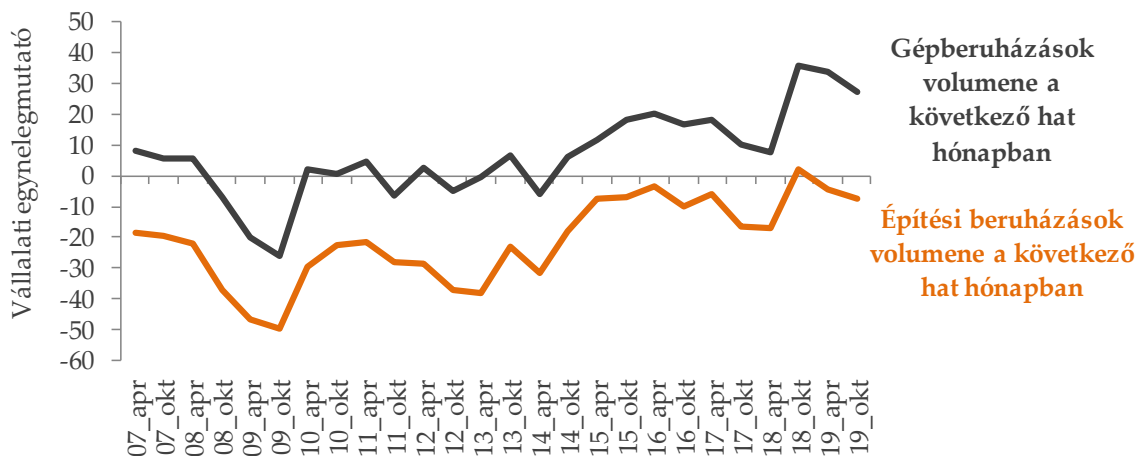


Forrás: GVI 2019

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A gépberuházások várható volumene 27, míg az építési beruházásoké -7 ponton áll. Mindkét mutató esetében visszaesés történt áprilishoz viszonyítva: az építési beruházások várható volumene esetében 3, míg a gépberuházások esetében 6 ponttal csökkent a mutató az előző félévi értékhez képest.

2.9. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Beruházások

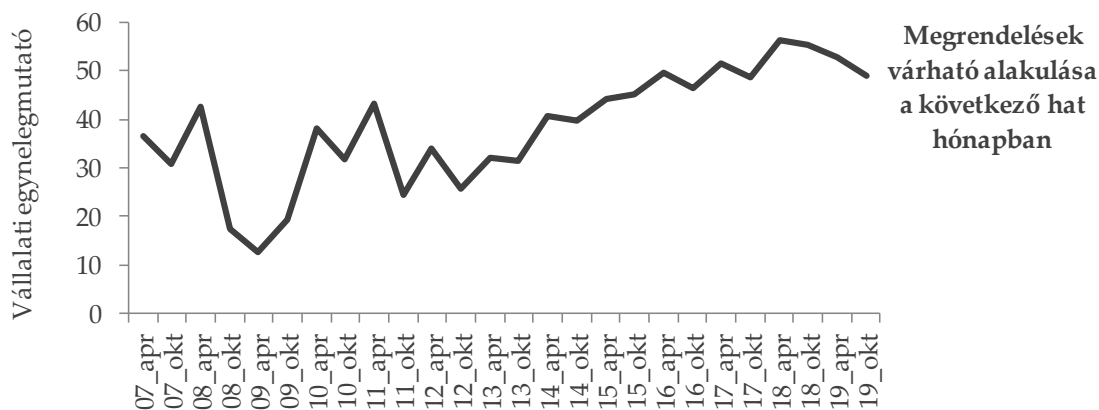


Forrás: GVI 2019

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához az építési- és gépberuházások négy értékű változóját (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő) alkalmaztuk, nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.

A megrendelések várható alakulásával kapcsolatban enyhén pesszimistábbakká váltak a vállalkozások: az előző félévhez képest 4 ponttal csökkent a mutató értéke, így jelenleg 49 ponton áll.

2.10. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Rendelésállomány



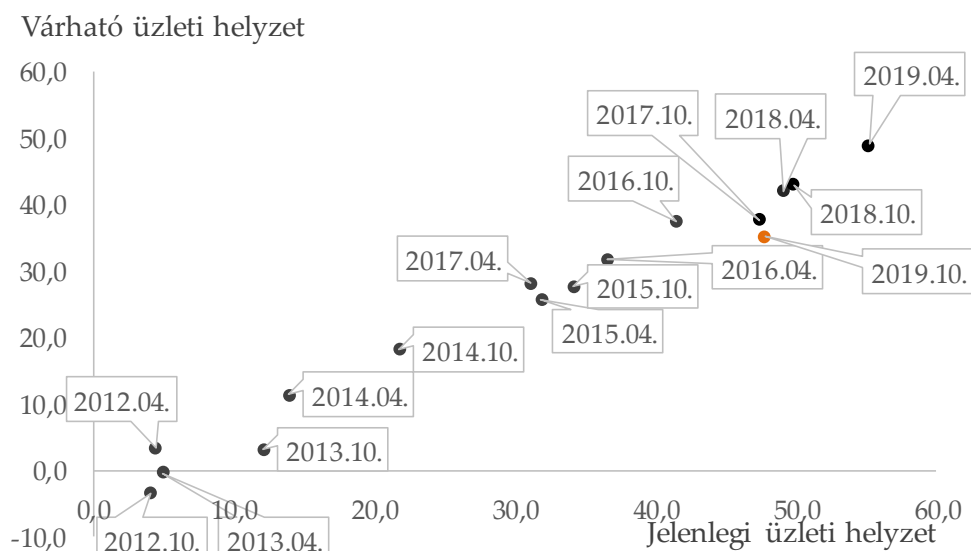
**Forrás:** GVI 2019

**Megjegyzés:** Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához a rendelésállomány négy értékű változóját (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő) alkalmaztuk, nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.

### 3. Üzleti helyzet és várakozások

A 2019. októberi adatok szerint a vállalatok véleménye a jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetükről számottevően romlott. A jelenlegi üzleti helyzet (48 pont), illetve a várakozások (35 pont) esetében egyaránt lényegében a 2017. októberinek megfelelő szintre estek vissza a mutatók (lásd a 3.1. ábrát).

3.1. ábra: Jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzet megítélésének változása



Forrás: GVI 2019

#### 3.1. Jelenlegi üzleti helyzet

A válaszadó cégek átlagos kapacitáskihasználtsága 82%-os, ami 6 százalékponttal alacsonyabb az áprilisban tapasztalt értéknél. Gazdasági ágak szerint a kapacitáskihasználtság tekintetében az építőipari (90%) cégek emelkednek ki, míg nagyobb mértékben elmaradnak a kereskedelem, és az egyéb gazdasági szolgáltatások (81–81%) területén tevékenykedő vállalkozások, valamint a feldolgozóipari cégek (80%). Exporttevékenység szerint a kapacitáskihasználtság a részben exportáló cégeknél a legmagasabb (83%). A tulajdonszerkezet mentén nincs különbség a tisztán hazai, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő vállalkozások között, egyaránt az átlagnak megfelelő értéket mutatnak (82%). Létszám szerint azt láthatjuk, hogy a legfeljebb 9 fős cégek esetében 74%, a 10–49 fő közöttiek esetében 85%, az 50–249 fő közöttiek esetében szintén 85%, míg a legnagyobb (250 fő és felette) vállalkozások esetében 82% a mutató értéke, azaz a két legnagyobb kategóriában a kapacitáskihasználtság tekintetében is jelentős (7, illetve 12 százalékpontos) visszaesés tapasztalható áprilishoz képest.

A vállalatok jelenlegi üzleti helyzetüket 7 ponttal borúlátóbban jellemezték a tavaszi eredményekhez képest, az egyenlegmutató így 48 pontra csökkent. A mutató értéke a kereskedelmi cégek esetében a legmagasabb: 52 pont, míg a legalacsonyabb az egyéb gazdasági szolgáltatások területén tevékenykedő cégek (43 pont) esetében. A legnagyobb

elmozdulás a feldolgozóipar esetében történt, ahol 15 ponttal romlott az üzleti helyzet megítélése (65 pontról 50 pontra).

**A jelenlegi üzleti helyzetet tekintve továbbra is látszik a külpiacokon való jelenlét és a külföldi tőke pozitív hatása a vállalatok helyzetére:** a döntően, valamint részben exportáló, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek egyenlegmutatói magasabbak (rendre 51, 55, illetve 56 pont), mint a kizárólag belföldre termelő, illetve belföldi tulajdonú vállalatoké (rendre 41, illetve 42 pont). Exporttevékenység szerint az előző félévhez képest a döntően exportáló kategória esetében 22, a nem exportáló vállalkozások körében 9, a részben exportáló cégek között pedig 4 ponttal esett vissza az üzleti helyzet mutatója. A tulajdonosi szerkezet szerint külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek esetében jelentősen (21 ponttal), míg a tisztán hazai tulajdonú cégek esetében 6 ponttal csökkent a mutató értéke.

A cégnagyság szerint komoly eltérések tapasztalhatóak az egyenlegmutatót illetően, ugyanis míg a legfeljebb 9 fős vállalkozások rendkívül alacsony, 23 pontos értékkel jellemezhetőek, addig a 10–49 fős vállalatok körében 49 pontot, az 50–249 fős cégeket tekintve 56 pontot, a 250 fő fölötti nagyvállalatok esetében pedig 55 pontot mutat az indikátor. A 250 fő fölötti nagyvállalatok esetében 14 ponttal, az 50–249 fős kategóriában 11 ponttal, a 10–49 fős cégek körében 2 ponttal csökkent a mutató értéke. Ezzel szemben a 10 fő alatti kategóriában 7 ponttal nőtt a jelenlegi üzleti helyzet mutatója 2019 áprilisához viszonyítva.

**A jelenlegi üzleti helyzet értékelése arra mutat, hogy bár a mutató csökkenését elsősorban a döntően külföldi tulajdonban lévő, exportáló, nagyméretű iparvállalatok véleményének romlása okozza, továbbra is lényegében ezek a cégek vannak a legkedvezőbb helyzetben a hazai gazdaságban.**

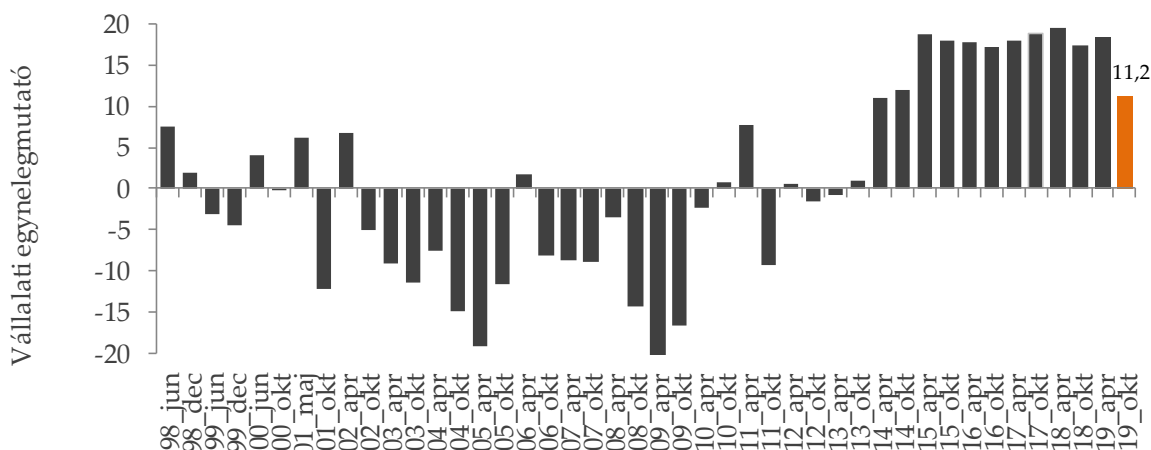
### 3.2. Üzleti várakozások

Az üzleti várakozások mutatója a gazdasági ágakat tekintve az építőipari vállalatok körében érte el a legmagasabb értéket (37 pont), de a többi ágazatra is hasonló várakozások jellemzőek (egyéb gazdasági szolgáltatás: 36 pont, kereskedelem: 36 pont, feldolgozóipar: 33 pont). Áprilishoz képest a feldolgozóipari cégek körében 28, az építőipariak között 13, a kereskedelemben 5, az egyéb gazdasági szolgáltatások területén tevékenykedő cégek esetében pedig 7 ponttal csökkent a mutató értéke. Az üzleti helyzettel kapcsolatban külföldi (rész)tulajdonban lévő (41 pont), illetve a részben exportáló cégek (szintén 41 pont) fogalmazták meg a legpozitívabb várakozásokat. Az előző félévhez képest ugyanakkor leginkább a döntően exportáló, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek körében csökkent az üzleti várakozások mutatója, 33, illetve 28 ponttal. Az egyenlegmutató értéke a 10 főnél kisebb létszámmal jellemezhető vállalati körben 18 pont, a 10–49 fős cégek körében 37 pont, az 50–249 fős, illetve a 250 főnél nagyobb vállalatok körében pedig egyaránt 40 pont. A legnagyobb visszaesés a két legnagyobb kategóriában történt, ahol egyaránt 21 pontos romlás következett be 2019 áprilisához képest.

## 4. Munkaerőkereslet

A vállalkozások a következő fél évben a munkaerőkereslet számottevő csökkenésére számíthatnak: az egyenlegmutató +11,2 ponton áll, vagyis 7 ponttal alacsonyabb 2019 áprilisához viszonyítva. A mutató a 2015 áprilisa óta jellemző, kiemelkedően magas értékről tehát jelentősen visszaesett, 2014 áprilisa óta a jelenlegi a legalacsonyabb értéke (lásd 4.1. ábra).

4.1. ábra: Várható munkaerőkereslet



Forrás: GVI 2019

*Megjegyzés:* Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató  $-100$  és  $+100$  közötti értékeket vehet fel.  $-100$ -at akkor, ha minden cég negatívan és  $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Gazdasági ágak szerint vizsgálva az adatokat az építőipari cégek körében 19 ponton, a kereskedelmi cégek között 17 ponton, az egyéb gazdasági szolgáltatást végző vállalkozások esetében 15 ponton, a feldolgozóipari cégek körében pedig 4 ponton áll a várható munkaerőkereslet almutatója. Tulajdonszerkezet szerint a külföldi (rész)tulajdonban álló vállalatok körében 11 pont, míg a tisztán hazai kézben lévő cégek esetében 9 pont a mutató értéke. A vállalatokat exporttevékenységük szerint vizsgálva elmondható, hogy a részben külföldön értékesítő cégek körében várható a legnagyobb munkaerőkereslet (17 pont), a kizárólag belpiacra termelők esetében 12 pont a mutató értéke, míg a döntően exportáló cégek esetében mindössze 4 pont. Létszám kategória szerint azt láthatjuk, hogy a várható munkaerőkereslet a 250 fő feletti cégek (6 pont) esetében jelentősen elmarad a másik három kategóriához (12–18 pont) képest. A munkaerőkereslet várható csökkenése tehát elsősorban a döntően exportáló, a feldolgozóipari, a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek, valamint a nagyvállalatok munkaerőigényének számottevő visszaesésére vezethető vissza.

## Melléklet

### M1. Mintavétel és adatok

2019 októberében negyvennegyedik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) vállalati konjunktúravizsgálatára, amely több, mint 14500 cég megkeresésével készül minden évben áprilisban és októberben, a területi kamarák közreműködésével. Magyarországon ez a legtöbb céget felmérő vállalati konjunktúravizsgálat, mely része az Eurochambres európai konjunktúravizsgálatának.

Ez év októberében a megkeresett vállalkozások közül 2268 cégnél töltötték ki kérdőívünket – vizsgálatunk ennyi vállalatvezető válaszain alapul (lásd az M1.1. ábrát).

A válaszadók 59 százaléka foglalkoztatott kevesebb, mint 10 főt, 18 százalékuknál a létszám 10 és 49 fő közé, 15 százalékuknál 50 és 249 fő közé esett, és a cégek 9 százalékánál haladta meg a 249 főt.

**M1.1. tábla: A vállalkozások megoszlása létszámkategória szerint (súlyozatlan), 2019.10.**

	Esetszám	Százalékos arány
9 fő és alatta	1326	58,5
10–49 fő	417	18,4
50–249 fő	332	14,6
250 fő és felette	193	8,5
Összesen	2268	100,0

*Forrás: GVI 2019*

A feldolgozóiparban tevékenykedett a válaszadó cégek 22 százaléka, az építőiparban 16 százalékuk, a kereskedelemben 17 százalékuk, és az ezen kívüli szolgáltató szektorokban 45 százalékuk.

**M1.2. tábla: A vállalkozások megoszlása gazdasági ág szerint (súlyozatlan), 2019.10.**

	Esetszám	Százalékos arány
Ipar	500	22,3
Építőipar	354	15,8
Kereskedelem	382	17,1
Egyéb gazdasági szolgáltatások	1003	44,8
Összesen	2239	100,0

*Forrás: GVI 2019*

Az adatfelvétel eredményeit súlyoztuk a cégek GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján, a területi összetétel (régiók), illetve a létszámkategóriák szerint. A súlyozási szempontokat egyszerre érvényesítettük.

2013 októberétől kezdve azokra az évekre vonatkozóan, amelyek esetében elérhetőek a létszámkategóriákat illető referenciaadatok, az adott évnek megfelelő megoszlások szerint végezzük el a súlyozást, míg azon évek esetében, amelyeket tekintve nincsenek meg ezen információk, a hozzá legközelebb eső év adatait használjuk fel a súlyozáskor.

**M1.3. tábla: A GVI Konjunktúravizsgálatában alkalmazott súlyok, 1998–2003**

Létszámkategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió <sup>(1)</sup>	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió <sup>(2)</sup>	
0–9	0,0797	0,0873	0,1670
10–49	0,0763	0,0837	0,1600
50–249	0,0892	0,0978	0,1870
250–x	0,2319	0,2541	0,4860
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

**M1.4. tábla: A GVI Konjunktúravizsgálatában alkalmazott súlyok, 2004**

Létszámkategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió <sup>(1)</sup>	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió <sup>(2)</sup>	
0–9	0,0730	0,0800	0,1530
10–49	0,0811	0,0889	0,1700
50–249	0,0892	0,0978	0,1870
250–x	0,2339	0,2561	0,4900
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

**M1.5. tábla: A GVI Konjunktúravizsgálatában alkalmazott súlyok, 2005**

Létszámkategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió <sup>(1)</sup>	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió <sup>(2)</sup>	
0–9	0,0778	0,0852	0,1630
10–49	0,0773	0,0847	0,1620
50–249	0,0873	0,0957	0,1830
250–x	0,2348	0,2572	0,4920
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld



M1.6. tábla: A GVI Konjunktúravizsgálatában alkalmazott súlyok, 2006

Létszámkategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió <sup>(1)</sup>	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió <sup>(2)</sup>	
0–9	0,0964	0,1056	0,2020
10–49	0,0744	0,0816	0,1560
50–249	0,0840	0,0920	0,1760
250–x	0,2224	0,2436	0,4660
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.7. tábla: A GVI Konjunktúravizsgálatában alkalmazott súlyok, 2007–2018

Létszámkategóriák (cégnél alkalmazottak száma, fő)	Régió csoportok		Összesen
	Gazdaságilag fejlettebb három régió <sup>(1)</sup>	Gazdaságilag fejletlenebb négy régió <sup>(2)</sup>	
0–9	0,0992	0,1087	0,2078
10–49	0,0762	0,0835	0,1596
50–249	0,0910	0,0997	0,1908
250–x	0,2108	0,2309	0,4418
Összesen	0,4772	0,5228	1,0000

Megjegyzés:

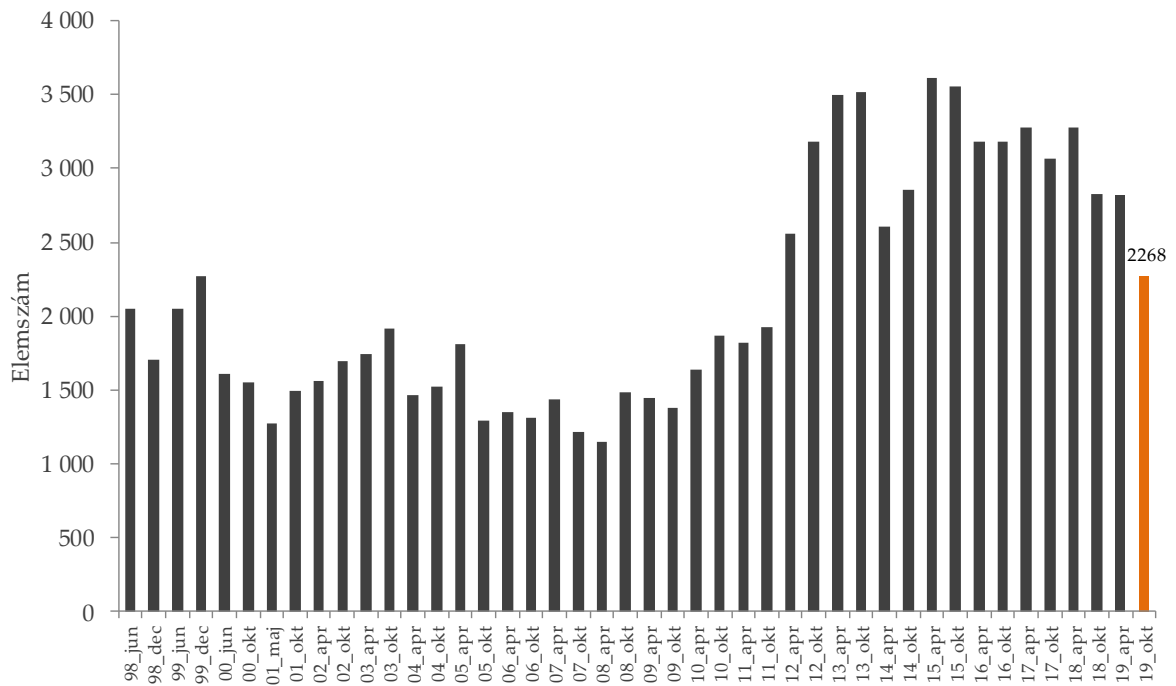
1: Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl

2: Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Észak-Alföld

M1.8. tábla: A GVI Konjunktúravizsgálatában alkalmazott súlyok, 2019

Létszámkategóriák (cégnél alkalmazottak)	Régiók							Összesen
	Közép- Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak- Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	
0–9	0,1043	0,0161	0,0171	0,0117	0,0115	0,0187	0,0172	0,1967
10–49	0,0923	0,0145	0,0140	0,0090	0,0087	0,0144	0,0162	0,1691
50–249	0,0946	0,0177	0,0174	0,0093	0,0112	0,0146	0,0153	0,1800
250–x	0,2264	0,0589	0,0557	0,0228	0,0367	0,0304	0,0233	0,4542
Összesen	0,5176	0,1072	0,1042	0,0528	0,0681	0,0781	0,0720	1,0000

M1.1. ábra: A GVI Konjunktúravizsgálatában megkérdezett cégek száma



Forrás: GVI 2019

## M2. A GVI Konjunktúramutató számítása

2013 októberétől kezdve a korábbi konjunktúramutatóhoz képest egy új, a GDP szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott volumenindexének alakulását jobban követő kompozit indikátort állítunk össze az üzleti helyzet elemi mutatói alapján. Az új konjunktúramutató a következőképpen került kiszámításra:

$$KM_i = 0,391821207 * UHVX_i + 0,370316704 * MSVX_i + 0,010900732 * BGVX_i + 0,226961357 * BEVX_i. (1)$$

ahol  $KM_i$ : GVI Konjunktúramutató elemi értéke egy  $i$  cégnél  
 $UHVX_i$  = várható üzleti helyzet a következő hat hónapban  
 $MSVX_i$  = megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban  
 $BGVX_i$  = gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban  
 $BEVX_i$  = építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban

Az egyenlet jobb oldalán a konjunktúramutató számításánál tekintetbe vett indikátorok szerepelnek, az  $i$  index az  $i$  cégnek egyes indikátorokra adott válaszait,  $KM_i$  a konjunktúramutatónak az  $i$  cégnél kapott elemi értékét jelenti ( $i = 1 \dots n$ ), ahol  $n$  a figyelembe vett cégek száma. Egy kiválasztott  $n$  elemű cégcsoportnál a konjunktúramutató értékét a vállalati értékek átlagaként határozzuk meg:

$$KM_n = \frac{\sum_{i=1}^n km_i}{n} \quad (2)$$

A GVI Konjunktúramutató egyes elemi mutatóit az alábbi módon határoztuk meg.

M2.1. táblázat: A GVI Konjunktúramutató elemi mutatói

	A kategória értéke	
Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban (UHVX)	Javul	100
	Nem változik	0
	Romlik	-100
A rendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan (MSVX)	Nőni fog	100
	Azonos lesz	100
	Csökkenni	-66,1663286
	Nincs	-100
Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BGVX)	Nő	100
	Változatlan	100
	Csökken	-66,1663286
	Nincs	-100
Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BEVX)	Nő	100
	Változatlan	100
	Csökken	-66,1663286
	Nincs	-100

Az egyes részmutatók definíciójának megfelelően elméletileg  $-100 \leq KM \leq 100$  ahol  $-100$  a legkedvezőtlenebb üzleti helyzetet  $100$  pedig a legkedvezőbb üzleti helyzetet jelenti. Természetesen  $KM$  tapasztalati értékénél előfordulhat, hogy még a legmélyebb válság esetén sem közelíti meg a  $-100$ -as értéket, illetve a kimagaslóan gyors ütemű fellendülés esetén sem éri el a  $KM +100$ -at. Ezért a  $KM$  tapasztalati értékeinek pontos értelmezése csak hosszabb, több konjunktúra ciklust tartalmazó időszak esetében lehetséges.

### M3. A GVI Bizonytalansági Mutató számítása

A GVI BM egy  $n$  elemű cégcsoport esetében a Konjunktúramutató ( $KM$ ) szórása ( $\sigma_n$ ):

$$BM_n = \sigma_n \quad (3)$$

A GVI BM azt mutatja, hogy mennyire egyöntetű a cégek véleménye saját konjunkturális helyzetükről. Nagymértékű eltérés (nagy szórás) arra utal, hogy a cégek ellentmondásos információk alapján, illetve egymásnak ellentmondó reálindikátorokat figyelembe véve, azaz nagyfokú bizonytalanság közepette alakítják ki véleményüket. Ha egyöntetű a cégek helyzetmegítélése, akkor ez arra utal, hogy egyértelmű és könnyen értelmezhető reálmutatókra alapozva tudják kialakítani véleményüket, azaz kisebb mértékű a vállalati szféra bizonytalansága.

#### M4. A Konjunktúramutató és összetevőinek alakulása

	N	Konjunktúra- mutató	Üzleti helyzet jelenleg	Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban	A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg	A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban	A rendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan	Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan	Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan	Létszámfelvételi szándékok
98_jun	2050	38,23	23,6	25,6	2,9	19,6	56,9	-8,9	35,7	7,5
98_dec	1705	31,29	23,8	11	4,1	13,2	50,7	-12,7	35,7	1,8
99_jun	2053	27,51	14,3	17,6	-4,2	14,1	38,3	-5,7	24,9	-3,2
99_dec	2274	33,94	18	12,1	-0,6	13,9	48,8	3,7	30,1	-4,4
00_jun	1606	34,36	20	19,1	2,8	13	50,9	0,0	29,8	4
00_okt	1550	32	20,8	9,7	2,5	11	52,9	-0,9	33,0	-0,1
01_maj	1276	46,49	20,6	27,5	5,6	27,8	55,5	9,8	33,8	6,2
01_okt	1492	25,09	13,9	6,6	-7,2	11,9	38,2	-1,2	29,5	-12,2
02_apr	1565	39,71	10,7	23,2	-10,1	19,9	50,6	2,3	30,8	6,8
02_okt	1694	34,71	9	16,7	-9,1	6,5	44,5	-7,1	27,4	-5
03_apr	1743	32,41	0,5	11,1	-15,8	4,8	44,8	-9,7	17,8	-9,2
03_okt	1919	28,09	10,7	11,5	-5,3	4	41,8	-16,1	16,0	-11,5
04_apr	1461	31,81	12,1	12,6	0,7	2,4	43,9	-9,5	26,0	-7,6
04_okt	1527	28	8,8	7	-9,4	-3	39,9	-13,3	19,4	-14,9
05_apr	1814	24,21	10,8	6,9	-9,9	-0,2	38,2	-11,5	11,6	-19,1
05_okt	1291	23,15	10	10,7	-4,5	3	32,6	-14,8	15,1	-11,6
06_apr	1349	30,75	18,7	15,7	-3,7	9,2	40,5	-17,1	13,5	1,6
06_okt	1309	19,97	22,3	2,3	1,6	-8,3	36,2	-27,2	2,6	-8,2
07_apr	1433	24,36	20,1	5,2	-0,9	-5,1	36,5	-18,6	8,1	-8,8
07_okt	1217	15,82	13,9	-5,2	-8,9	-12,5	30,8	-19,4	5,8	-9
08_apr	1145	27,16	16,1	9,1	-3,4	0,1	42,8	-21,8	5,6	-3,5
08_okt	1480	-3,1	12,2	-22,6	-1,5	-20,5	17,6	-37,0	-7,0	-14,4
09_apr	1450	-14,36	-10,8	-35,4	-22,9	-26,8	12,7	-46,6	-20,1	-27,9
09_okt	1383	0,24	-1,3	-13,4	-14,8	-14,2	19,3	-49,9	-26,3	-16,8
10_apr	1640	24,01	9,1	12,4	-10,5	12,9	38,2	-29,5	2,0	-2,4
10_okt	1869	23,03	9,2	4,9	-3,6	1	31,7	-22,5	0,7	0,7
11_apr	1823	30,88	9,1	18,5	-4	12	43,2	-21,8	4,5	7,7
11_okt	1926	12,9	7,5	-7,5	-3,2	-14,2	24,4	-28,2	-6,3	-9,2

	N	Konjunktúra- mutató	Üzleti helyzet jelenleg	Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban	A vállalkozás jövedelmezőség e jelenleg	A vállalkozás jövedelmezőség e a következő 6 hónapban	A rendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan <sup>1</sup>	Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan <sup>2</sup>	Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan <sup>3</sup>	Létszámfelvételi szándékok
12_apr	2558	20,19	4,4	3,4	-10,7	-1,5	34,0	-28,4	2,6	0,6
12_okt	3182	11,83	4	-3,3	-4,6	-11,4	25,6	-37,2	-4,7	-1,5
13_apr	3500	14	4,9	-0,2	-7	0,7	32,2	-38,1	-0,3	-0,7
13_okt	3514	23,45	12,1	3,2	-1,1	1,2	31,5	-23,3	6,6	1
14_apr	2606	29,68	13,9	11,5	2,1	14,8	40,8	-31,7	-6,1	11,1
14_okt	2853	33,51	21,7	18,2	9,7	11,1	39,8	-18,3	6,1	11,9
15_apr	3614	41,97	31,8	26,9	15,6	12,4	44,2	-7,4	11,6	18,7
15_okt	3557	44,51	34,2	27,7	18,1	10	45,3	-6,9	18,4	18
16_apr	3178	49,28	36,6	31,9	22	17,2	49,8	-3,5	20,0	17,8
16_okt	3185	47,61	41,5	37,5	29,6	15,6	46,4	-10,0	16,6	17,2
17_apr	3276	46,76	31,1	28,2	11,7	17,4	51,5	-6,0	18,4	17,9
17_okt	3064	49,03	47,39	37,77	33,35	21,44	48,5	-16,5	10,1	18,9
18_apr	3274	52,61	49,14	42,1	35,03	33,1	56,4	-17,1	7,9	19,5
18_okt	2830	55,49	49,8	43	38,4	30,8	55,5	1,9	35,9	17,5
19_apr	2817	58,23	55,2	48,9	43,9	33,8	52,7	-4,4	33,6	18,3
19_okt	2268	46,47	47,8	35,2	33,3	14,0	48,8	-7,3	27,2	11,2

<sup>1</sup> A táblázatban a rendelésállomány négy értékű változóját tüntetjük fel (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő), nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.

<sup>2</sup> A táblázatban az építési beruházások négy értékű változóját tüntetjük fel (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő), nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.

<sup>3</sup> A táblázatban a gépberuházások négy értékű változóját tüntetjük fel (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő), nem pedig azt, amelyik a Konjunktúramutatóban szerepel, utóbbit ld. a 2. Mellékletben.